

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри теорії фізичного виховання та рекреації
Волинського національного університету імені Лесі Українки
БСЛІКОВОЇ НАТАЛІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ
на дисертаційне дослідження **ХІМІЧ ВІТИ ЛЕОНІДІВНИ**
«Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання
засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності»,
представленого на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Нині розвиток українського суспільства відбувається на засадах демократизації освітньої політики і характеризується посиленням уваги до системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Сучасні освітні реформи реалізуються в напрямку створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти, забезпечення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти, подальшого вдосконалення організації освітнього процесу у закладах вищої освіти на засадах гуманності, особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку студентів. Це зумовлює подальше розширення та поглиблення функцій професійної діяльності педагогічних працівників та їх осучаснення, в тому числі і вчителів фізичної культури, професійна діяльність яких має велике значення для підвищення інтересу і мотивації школярів до занять фізичними вправами як передумови їх здоров'язбереження.

Актуальною є потреба вітчизняної педагогічної науки й практики у підготовці вчителів фізичної культури, здатних до аналізу освітніх реалій, продукування нових педагогічних ідей, моделювання процесу фізичного виховання на основі професійних цінностей, творчих здібностей, професійної активності та педагогічної рефлексії. Поряд з тим стійка тенденція зниження рівня фізичної активності та погіршення стану здоров'я учнівської та студентської молоді зумовлює необхідність оновлення змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки педагогічних кадрів у сфері фізичної культури і спорту. Отож дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності є своєчасним та актуальним.

Дисертація підготовлена відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету «Трансформація життєвого світу людини в умовах особистісного і професійного розвитку» (ДР № 0116U005844). Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницького національного університету.

Хмельницький національний університет
Вх. № 3-16
" 02 " 2021 р.
Підпис _____

24. 11. 2016р.) та узгоджено в Національній академії педагогічних наук України в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень в галузі освіти педагогіки і психології НАПН України (протокол № 3 від 29. 05. 2018).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертанткою з'ясовано ступінь розроблення проблеми, уточнено сутність основних понять дослідження: «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва професійній діяльності», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності», «засоби народного хореографічного мистецтва»: визначено, обґрунтовано структуру, критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; визначено, обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; розроблено навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання у професійній діяльності засобів народного хореографічного мистецтва.

Нові факти, одержані здобувачкою

Дисертація В. Л. Хіміч є комплексним науково-педагогічним дослідженням, у якому здійснено теоретичне узагальнення й започатковане нове вирішення актуальної наукової проблеми, яка полягає у визначенні та обґрунтуванні ефективних педагогічних умов навчання для підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності. Серед них: формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі впровадження міждисциплінарного спецкурсу «Танцювальний хортинг»; використання інноваційних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності. Удосконалено компонентну структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний компоненти), зміст, форми, метод підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків рекомендацій, сформульованих у дисертації

Результати аналізу змісту дисертації та публікацій В. Л. Хіміч дозволяють зробити висновок про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Залучення широкої теоретичної бази (233 найменування) з питань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання професійній діяльності засобів народного хореографічного мистецтва

дозволило дисертантці ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення, дібрати адекватні завданням методи наукового пошуку, застосувати відповідний науковий інструментарій, в т.ч. моделювання процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечена застосуванням сучасних методів наукового пізнання: теоретичних та емпіричних, які доповнені методами математичної статистики, що забезпечило достовірність отриманих результатів.

Заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертантки до понятійного апарату дослідження. Так, авторка на основі аналізу філософської, науково-педагогічної, психологічної й хореографічної літератури зіставляє різноманітні трактування та уточнює власне бачення основних понять дослідження «підготовка», «фізична культура», «засоби народного хореографічного мистецтва», «професійна діяльність», «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності».

Педагогічний експеримент із перевірки ефективності педагогічних умов та структурної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності охоплював пошуково-теоретичний, констатувальний і формувальний етапи. Діагностико-результативний апарат дослідження є виваженим і належно структурованим. Результати педагогічного експерименту піддано якісному кількісному статистичному аналізу, що підтверджує значущість і доцільність впровадження в освітній процес закладів вищої освіти педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Результати дослідження є достатньо апробовані на науково-практичних науково-методичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів і висвітлені у наукових публікаціях здобувачки. Загалом, дисертація В. Л. Хіміч виконана на належному науковому рівні, що підтверджує володіння дисертанткою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку.

Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів

Основні положення, висновки і рекомендації, висвітлені у дисертації В. Л. Хіміч, можуть бути використані для розвитку теоретичної і методичної бази професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Вони можуть стати ефективним інструментом діяльності викладачів у різних закладах освіти із формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності шляхом вдосконалення методологічних, організаційних і змістових засад освітньої діяльності, модернізації навчальних планів, освітніх та освітньо-професійних програм.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 20 від 16. 06. 2020р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 732 від 27. 03. 2020р.), Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68-20-190/1 від 16. 03. 2020р.), Ізмаїльського державного гуманітарного університету (довідка № 11/312 від 22. 04. 2020р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 29/19 від 23. 05. 2019р.), Луцького національного технічного університету (довідка № 356-21-35 від 11. 03. 2020р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 712 від 25. 02. 2020р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 10/17-1095 від 03. 06. 2020р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Одержані дисертанткою практичні результати та розроблене навчально-методичне забезпечення можуть бути використані з метою удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, зокрема, щодо структури та змісту уроку фізичної культури з елементами народного хореографічного мистецтва, особливостей організації і методики навчання танцювальних вправ (авторський спецкурс «Танцювальний хортинг»; методичні рекомендації «Ритміка і хореографія: методичні вказівки до вивчення дисципліни та самостійної роботи для студентів спеціальностей 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» і 017 «Фізична культура і спорт»). Для підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та забезпечення урізноманітнення практики викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти особливо цінними є: матеріали варіативного модуля «Танцювальний хортинг» для загальноосвітніх навчальних закладів 10–11 класів (рівень стандарту); методичний посібник «Методика вивчення варіативного модуля «Танцювальний хортинг» для закладів загальної середньої освіти, розроблений авторським колективом і схвалений МОН України; навчальна програма для гуртків фізкультурно-спортивного та оздоровчо-прикладного спрямування загальної середньої освіти «Народний танець», схвалена до практичного використання МОН України; методичний посібник для закладів загальної середньої освіти для вивчення варіативного модуля «Танцювальний хортинг», розроблений у співавторстві.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структурно дисертаційна робота є логічно побудованою й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-експериментального дослідження. Вона презентована анотаціями українською та англійською мовами, вступом, трьома розділами, висновками до них, загальними висновками, списком використаних джерел, додатками. Структура дисертації відповідає логіці поставлених у дослідженні завдань та відображає їх комплексну реалізацію. Ілюстрований матеріал подано у 35 таблицях та 12 рисунках.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності» дисертантка розкрила наукові засади проблеми

підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; схарактеризувала її складові, визначила компоненти (мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісний), критерії (особистісний, змістовий, творчий), показники й рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності. Поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до використання народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності» трактується дисертанткою як процес, що передбачає формування професійної спрямованості особистості, засвоєння нею сукупності теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок, накопичення досвіду, результатом якого є готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

У другому розділі «Методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності» авторка виокремила й теоретично обґрунтувала педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності (формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі впровадження міждисциплінарного спецкурсу «Танцювальний хортинг»; використання інноваційних методів навчання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності); теоретично обґрунтувала структурну модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва в єдності її складових: цільової, теоретико-методологічної, організаційно-змістової та діагностично-результативної. Основою для обґрунтування структурної моделі стали теоретико-методологічні підходи (культурологічний, системний, особистісно-діяльнісний, аксіологічний (ціннісний), міждисциплінарний, компетентісний, етнопедагогічний) та принципи (науковості, поєднання історичності та сучасності, історичної і соціальної пам'яті, національної спрямованості, розвиваючого і виховного характеру навчання, системності) підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності» здобувачка розкрила загальні питання організації та методики проведення педагогічного експерименту, висвітлила хід та проаналізувала результати дослідження. У педагогічному експерименті, який проводився у три взаємопов'язані етапи (підготовчий, констатувальний та формувальний), взяли участь 233 студентів, майбутніх учителів фізичної культури (106 студента

увійшло до контрольної групи та 127 – до експериментальної). Формувальний етап експерименту показав, що рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва успішно формуються під час реалізації розробленої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури та забезпечення педагогічних умов щодо її функціонування.

Висновки роботи містять узагальнені результати щодо особливостей підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

На позитивну оцінку заслуговують додатки до дисертації, у яких авторка чітко представила фактологічний матеріал, що вдало конкретизує і унаочнює важливі аспекти дослідження і доповнює його зміст.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, доцільно висловити окремі зауваження і міркування дискусійного характеру:

1. Вважаємо за доцільне почути думку дисертантки щодо розбіжностей у результатах опитування вчителів фізичної культури та викладачів, які на запитання «Як Ви вважаєте, чи готові вчителі фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності?» дали неоднозначні відповіді: очікування викладачів, 54% яких відповіли «так» на це запитання, не підтвердилися відповідями учителів-практиків, з яких лише 20% дали ствердну відповідь.
2. На нашу думку, перша педагогічна умова – формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності – розкрита недостатньо, зокрема, не зрозуміло, які внутрішні і зовнішні стимули виступають в якості рушійної сили вмотивованості студентів.
3. Для ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності дисертантка вводить додаткові теми до навчальних дисциплін (табл. 2.1), зокрема, у дисципліні «Вступ до спеціальності» – тему «Особливості роботи вчителя фізичної культури у закладі загальної середньої освіти». Але ця тема є обов'язковою для вказаного курсу, тому не зрозуміло, як вона допомагає досягти зазначеної мети.
4. Як у структуру освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів фізичної культури вписався розроблений авторкою міждисциплінарний спецкурс «Танцювальний хортинг»? Якщо у якості варіативної дисципліни, то як відбувалася процедура її вибору?
5. У структурній моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва (с. 122 тексту дисертації) Віта Леонідівна наводить систему дидактичних принципів, які відповідають специфіці й вимогам професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, не здійснивши їх поділу на загальнодидактичні і специфічні. Саме специфічні принципи відображають особливий характер

